

Çevre Suçları Üzerinden Kara Para Aklama Suçuna Yönelik Bir İnceleme

An Investigation on Money Laundering Offence through Environmental Crime

Hüseyin Akkaya¹, Mehmet Yüce²

Öz

Ekolojik duyarlılığın arttığı çağımızda çevre suçları, dünyada en önemli gündem maddelerinden biri haline gelmiştir. Çevre ile insan yaşamı ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkilerin belirginleşmesiyle kamu politikaları içinde çevre politikaları ön plana çıkmıştır. Çevreye karşı işlenen suçların insan yaşamını doğrudan etkilemesi de bu konunun sürekli gündemde kalmasını sağlamaktadır. Ayrıca çevre suçlarının küresel olarak kabul edilen bir tanımının bulunmaması, kara para aklama faaliyetlerinde yer alması bu suç türüyle mücadeleyi önemli ve gerekli hale getirmektedir. Bu çalışmada çevre suçlarının kara para aklama faaliyetinde nasıl kullanıldığı üzerinde durulacaktır. Sınıraşan bir özelliğe sahip çevre ve kara para aklama suçlarının birlikte işlenerek ortaya çıkması nedeniyle ülke temelli çözümler yerine küresel bir ortaklık kurulmasına gereksinim duyulmaktadır. Bu alanda çevre suçları ile kara para aklama (AML) rejiminin geliştirilmesi ve uygulanması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevre Suçları, Kara Para Aklama, FATF, Ekoloji.

Abstract

In our age of increasing ecological sensitivity, environmental crimes have become one of the most important agenda items in the world. As the relationship between the environment and human life and quality of life has become clearer, environmental policies have come to the forefront among public policies. The fact that crimes committed against the environment directly affect human life keeps this issue on the agenda. In addition, the fact that environmental crimes do not have a globally accepted definition and are involved in money laundering activities makes the fight against this type of crime important and necessary. This study will focus on how environmental crimes are used in money laundering activities. Since environmental and money laundering crimes, which have a transnational characteristic, are committed together, it is necessary to establish a global partnership instead of country-based solutions. In this field, an AML regime is expected to be developed and implemented.

Keywords: Environmental Crimes, Money Laundering, FATF, Ecology.

JEL Codes: F64, K42, F53, K33, S51.

Araştırma Makalesi [Research Paper]

Submitted: 13 / 02 / 2024

Accepted: 25 / 09 / 2024

¹ Öğr. Gör. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Artova Meslek Yüksekokulu, Finans Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Öğretim Üyesi, Tokat, Türkiye, huseyin.akkaya@gop.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9886-6552>.

² Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, İ.İ.B.F., Maliye Bölümü Öğretim Üyesi, Bursa, Türkiye, myuce@uludag.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6398-5589>.

Giriş

İnsanoğlu çevre ile yoğun bir ilişki içindedir. Kimi zaman çevre ile uyum içinde olmaya azami özen gösterirken, kimi zaman da bazı ihtiyaçlarını tatmin etmek üzere çevreye telafisi mümkün olmayan zararlar verebilmektedir. Bu çerçevede çevreye karşı suç olarak tanımlanabilecek birtakım faaliyetlerde bulunmaktadır. Çevre suçları olarak ifade edilebilecek bu eylemler diğer suç eylemlerinden farklı olarak üzerinde mutabakata varılmış bir tanımlanması bulunmamaktadır. Bu suçlar günümüzde mali suçlarla mücadele entegrasyonu çerçevesinde ele alınmaktadır. Özellikle kara para aklamanın önlenmesi (AML) açısından son dönemde ortaya çıkan kayda değer yayınlar ve girişimler sayesinde bu suçlara yönelik mücadele fiilen başlamış bulunmaktadır. Çevre suçları, tüm dünyada küresel güvenliğe yönelik önemli bir tehdit oluştururken, bu suçu işleyen kişi ya da örgütler için de kârlı bir faaliyette dönüşmüştür. Çevre suçu faaliyetlerinden elde edilen yasa dışı gelirleri aklamak için genellikle finans sektörü kullanılarak para mali sisteme entegre edilmektedir. Bunun yanı sıra çevre suçlarından elde edilen gelir paravan şirketler kullanılarak aklanmaktadır. Bu da çevre suçu kara para aklama döngüsünün oluşumuna neden olmaktadır.

Bu çalışma sınıraşan bir suç olarak işlenen çevre suçlarına dikkat çekerek, çevre suçlarıyla ilintili kara para aklanması olgusuna odaklanmaktadır. Diğer bir ifadeyle bu çalışmada amaç hukuki açıdan çevre suçlarının incelenmesi olmayıp, kara paranın aklanmasının bir yöntemi olarak başvuru çevre suçlarına dikkati çekip, alınması gereken önlemler konusunda bir tartışma zemini oluşturmaktadır. Çalışma literatür taramasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda uluslararası düzenlemelere dikkat çekilmiş, ulusal ölçekte alınması gereken bazı tedbirler önerilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde çevre suçları tanımlamaya çalışılmış, akabinde ise çevre suçu türlerine ve etkilerinden bahsedilmiştir. İkinci bölümde, kara para aklama suçuna ilişkin teorik bilgiler sunularak çevre suçları ile kara para aklamanın önlenmesinde mücadele eden kuruluşlar ve bu mücadelenin yasal dayanaklarına değinilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise çevre suçları ile kara para aklama suçunun işleniş biçimine yönelik olarak örneklere yer verilmiş ve bu olguyla nasıl mücadele edilmesi hakkında bilgiler sunulmuştur. Çalışmanın son bölümünde ise Türkiye’de ki hukuksal zemine ve çevre suçları ile mücadele durumuna değinilerek, konuya ilişkin bazı öneriler sunulmuştur.

1. Çevre Suçları Kavramı

1.1. Çevre Suçları Tanımı

Pozitif hukukta suç, kanunun cezalandırdığı fiildir. Hukuk düzenine aykırı olan, haksızlığa yol açan insan davranışları kanunlara göre suç olarak tanımlanabilmektedir (Özgenç, 2006: 66). Suç, "*isnad yeteneğine sahip bir kişinin kusurlu iradesinin yarattığı icrai veya ihmali bir hareketin meydana getirdiği yasada yazılı tipe uygun, hukuka aykırı ve müeyyide (yaptırım) olarak bir cezanın uygulanmasını gerektiren bir eylemdir*" şeklinde tanımlanmaktadır (Alacakaptan, 1973: 10). Mesleğini icra eden bir avukat için suç, ceza hukuku kapsamında yasaklanan her şeydir (Lamond, 2007: 609). Başka bir tanımda ise suç, "*tipe uygun, hukuka aykırı, kasten işlenen neticeli ve icrai nitelikteki bir insan davranışı*" (Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız ve Tepe, 2015: 213) ifade etmektedir.

Çevre suçunun evrensel bir tanımı olmamakla birlikte, genel olarak çevreye zarar veren cezai suçları ifade etmektedir. Çevre suçlarının evrensel olarak kabul gören bir tanımının olmaması, bu suç kategorisine giren suçların cezalandırılması çabalarında karşılaşılan en büyük zorluklardan biridir. Ortak bir tanım arayışı, söz konusu yasa dışı faaliyetlerin karmaşıklığı ve çeşitliliği ile karşı karşıya gelmektedir. Çevre suçları oldukça farklı suçlardan oluşan geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bu suçların tanımlanması bazı kriterlere bağlıdır; verilen zarar, ilgili aktörler ve bu yasa dışı faaliyetlerin niteliğinin değerlendirilmesinde kullanılan normlar gibi kriterlere dayanmaktadır. (White, 2011: 3; European Parliament, 2022: 28).

Çevre suçu yerine literatürde, çevreye karşı suç, doğaya karşı suç, yeşil suç gibi kavramlarla da ifade edilmektedir (Liddick 2011; Carrabine, Cox, Lee, Plummer ve South, 2009: 385). Bu terim ilk olarak MJ Lynch (1990) tarafından kullanılarak "*Yerel ve küresel düzeyde var olan çevresel tehlikelerin yaratılması yoluyla canlılara verilen zararlar*" şeklinde tanımlanmıştır. Bir başka tanıma göre ise yeşil suçlar, sadece çevreye doğrudan zarar vermekle kalmayıp yaşamımızı tehdit eden, ticari tedarik zincirlerini etkileyen ve dünya çapında güvenlik ve istikrar için tehlike oluşturan yasa dışı faaliyetleri içermektedir (Sidanus, 2020).

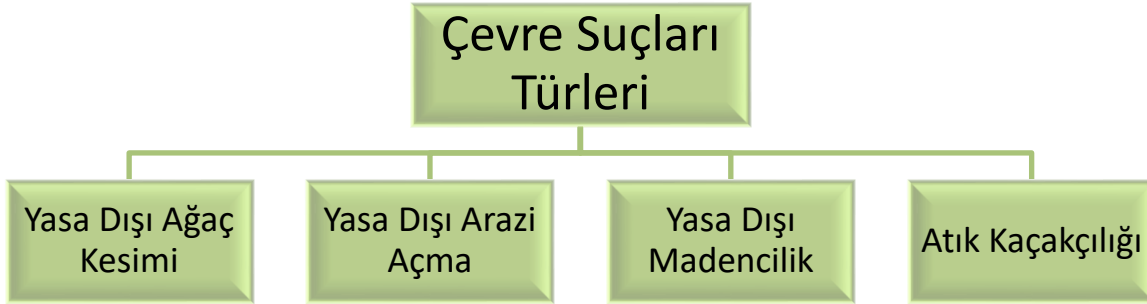
Avrupa Komisyonu yeşil suçu veya çevre suçunu "*çevre mevzuatını ihlal eden, çevre ve insan sağlığına önemli zarar veya riske neden olan eylemler*" (European Commission, 2008, Directive 2008/99/EC; Wentworth ve Rabaiotti, 2017; Gorny, 2022) olarak tanımlamaktadır. Interpol dar anlamda çevre suçunu, çevreye zarar veren ve doğal kaynakların sömürülmesinden, zarar görmesinden, ticaretinden veya çalınmasından bireylere, gruplara veya şirketlere fayda sağlamayı amaçlayan, ciddi suçlar ve sınıraşan organize suçlar da dâhil olmak üzere yasa dışı faaliyetler olarak belirtmektedir (Unep-Interpol, 2016: 7). Yine Interpol’e göre geniş anlamda çevre suçları ise mineraller, petrol, kereste,

odun kömürü, deniz kaynakları gibi doğal kaynakların sömürülmesinden kaynaklanan tehdit finansmanı, aklama, vergi dolandırıcılığı ve tehlikeli atık ve kimyasalların yasa dışı ticaretinin yanı sıra doğal kaynakların yasa dışı sömürülmesi ve çıkarılmasının çevresel etkilerini de içermektedir (Unep-Interpol, 2016: 17). Europol'un tanımına göre çevre suçu ise, çevre mevzuatını ihlal eden ve çevreye, insan sağlığına veya her ikisine önemli zarar veya risk oluşturan faaliyetleri kapsayan suçlardır (Europol, 2022: 5). Çevre suçu, yasa dışı ihlal eden ve bu nedenle cezai kovuşturmaya ve cezai yaptırımlara tabi olan yetkisiz bir eylem veya ihmaldir. Bu suç, insanların fiziksel güvenliğinin yanı sıra çevrenin kendisine de zarar vermekte veya tehlike oluşturmaktadır. Genellikle şirketler olmak üzere kuruluşların veya bireylerin çıkarlarına hizmet etmektedir. (Situ ve Emmons, 2000: 3). Tüm bu tanımlardan hareketle çevre suçu, çevreye verilen tahribat neticesinde insanların hayatlarını tehdit eden, sosyal ve ekonomik etkileri olan, çevreden kaynaklı yasa dışı faaliyetlerden elde edilen kazançlar sonucunda meydana gelen sınıraşan ciddi suçlar olarak tanımlamak mümkündür.

Günümüzde çevre suçları yoluyla ciddi bir ekonomik kazanım sağlanmaktadır. Çevre suçlarından her yıl yaklaşık 281 milyar ABD doları suç geliri elde edildiği tahmin edilmektedir (Interpol 2018: 15; FATF, 2021: 5). Çevre suçları, yasa dışı orman ve maden çıkarma ve ticaretinden yasa dışı arazi temizleme ve atık kaçakçılığına kadar çok çeşitli faaliyetleri kapsamaktadır. Bu suçlara karışan aktörler büyük organize suç gruplarından çok uluslu şirketlere ve bireylere kadar çeşitlilik göstermektedir. Çevre suçu faileri, gelirlerini aklamak için hem finansal hem de finansal olmayan sektöre güvenmektedir. Bu suç faaliyetlerinden aklanılan yasa dışı gelirler, daha fazla çevre suçunu körüklemektedir. Bunun doğal yaşam alanları, ekonomi, kamu sağlığı ve güvenliği üzerinde geniş kapsamlı etkileri olabilmektedir. Olumsuz etkilerine rağmen, kolluk kuvvetleri ve çevre ajanslarının yanı sıra bankalar, kredi verenler ve diğer finansal kurumlar, bu tür mali suçlara maruz kaldıklarını genellikle anlamamaktadır (FATF, 2021: 3). Avrupa Komisyonu'nun çevre suçlarına ilişkin revize edilmiş Avrupa Birliği Direktifi (2021) hakkındaki soru-cevap bölümüne göre, çevre suçları dünya çapında en büyük dördüncü suç faaliyeti olarak kabul edilmektedir. Ayrıca yılda %5-7 oranında büyüme göstermekte olup bu oran küresel ekonomik büyüme hızının iki ila üç katını oluşturmaktadır (European Commission Press Corner, 2021).

1.2. Çevre Suçları Türleri ve Etkileri

Mali Eylem Görev Gücü (The Financial Action Task Force-FATF) tarafından çevre suçları türleri için dört adet faaliyet bulunmaktadır. Bu suç türleri sırasıyla:

Şekil 1: Çevre Suçları

Kaynak: FATF (2021). Money Laundering from Environmental Crimes.
UNODC (2021). Unodc Approach To Crimes That Affect The Environment.
Yararlanılan kaynaklardan tarafımızca oluşturulmuştur.

Yasa dışı ağaç kesimi, kerestenin ulusal ve uluslararası yasalara aykırı olarak hasat edilmesi, işlenmesi, taşınması, satın alınması veya satılmasını içermektedir.

Yasa dışı arazi açma, tarım, inşaat veya emlak spekülasyonu için arazinin yasa dışı olarak edinilmesi ve temizlenmesi anlamına gelmektedir. Ormanlık suçu, ormanlık sektöründe hasat ve nakliyeden işleme ve satışa kadar tüm tedarik zincirini kapsayan, yasa dışı tomrukçuluk ve arazi temizleme de dâhil olmak üzere suç faaliyetlerini tanımlamak için kullanılan bir şemsiye terimdir.

Yasa dışı madencilik, devlet izni olmadan (arazi hakları, maden ruhsatları ve arama veya maden taşıma izinleri olmadan) gerçekleştirilen madencilik faaliyetlerini veya yolsuzluk yoluyla elde edilen devlet izniyle gerçekleştirilen madencilik faaliyetlerini ifade etmektedir.

Atık kaçakçılığı, diğerlerinin yanı sıra elektronik atıkların (e-atık), plastiklerin ve tehlikeli maddelerin yasa dışı ihracatını ve/veya bertarafını içermektedir (FATF, 2021: 8).

Çevre suçu terimi sadece yukarıda ki sınıflandırmayla sınırlı olmamaktadır. Çevre suçu terimi, yalnızca yaban hayatının yasa dışı ticaretini değil, aynı zamanda ormancılık ve balıkçılık suçlarını da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Buna ek olarak, yasa dışı atık boşaltımı, ozon tabakasını incelten maddelerin kaçakçılığı ve yasa dışı madencilik de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Yasa dışı madencilik, yalnızca kaynakların yasa dışı yollarla çıkarılmasıyla sınırlı kalmayıp, zanaatkar altın madenciliğinden kaynaklanan cıva kirliliği (Hilson, Hilson ve Pardie, 2007: 275) veya doğal flora ve faunanın tahribi, kirlilik, peyzaj bozulması ve radyasyon tehlikesi gibi ciddi çevresel etkileri de içermektedir. Bu etkiler, ekilebilir araziler, ekonomik ürünler ve ağaçlar üzerinde olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Aigbedion ve Iyayi, 2007: 35).

Değerli metaller ve taşlar da dâhil olmak üzere atık yönetimi, tomrukçuluk ve madencilik için önemli yasal pazarlar bulunmaktadır. Bu faaliyetler genellikle şu durumlarda yasa dışı hale gelmektedir (FATF, 2021: 9):

- Devlet izni olmadan yapıldığında,
- Sözleşmeler ve imtiyazlar yolsuzluk veya gözdağı yoluyla elde edildiğinde,
- Hizmetler sahtekârlık içerdiğinde (örneğin, tehlikeli atıkların yanlış işlenmesi) ve
- Ağaç kesimi/madencilik için, kota veya diğer gereklilikler gibi üzerinde mutabık kalınan şartlara aykırı çıkarım yapıldığında,

bu tür yasa dışı faaliyetlerin yerel nüfusun ve ekosistemlerin sağlığı ve sürdürülebilirliği üzerinde önemli etkileri olabilmektedir.

Çevre suçları, çevre ve ekosistemler ile barış, güvenlik ve kalkınma üzerindeki ciddi ve zararlı etkileri nedeniyle son yıllarda küresel düzeyde dikkat çekmektedir. Mali suç unsuru olarak kabul edilen kara para aklama suçunun çevre suçlarını da kapsayacak şekilde değerlendirilmesi sonucunda bu suçlardan etkilenen ve savunmasız kalan sektörler şu şekilde yer sıralanmaktadır (Acams, 2021: 6):

- Finansal kurumlar ve para aktarıcıları,
- Mücevher ve değerli metal satıcıları,
- Hukuk ve muhasebe,
- Kereste ve ormancılık şirketleri,
- Madencilik ve maden çıkarma şirketleri,
- Lojistik ve taşımacılık şirketleri.

Çevre suçları, fiziksel çevre üzerinde etkisi olan tek suç faaliyeti türü değildir. Organize suçların karıştığı bir dizi başka suç da ekosistem üzerinde ciddi sonuçlar doğurmakta ve insan sağlığı için risk oluşturmaktadır. Europol, Haziran 2022'de yayınladığı bir tehdit değerlendirme raporunda, organize çevre suçlarının iklim değişikliği üzerindeki etkisini tespit etmiştir (EUROPOL, 2022: 36):

"Kuraklık ve çölleşme, sel ve su baskınları gibi aşırı hava koşullarının yanı sıra hastalıkların yayılması ve nihayetinde iklim değişikliği, çevre suçları da dâhil olmak üzere zararlı insan faaliyetlerinin sonuçlarıdır. Dünyanın derinden etkilenen bazı bölgelerinde çevre suçları, artan yoksulluk, siyasi istikrarsızlık, çatışmalar ve zorunlu göçler gibi etkilerle insanların gıda güvenliğini ve gıda güvencesini de tehdit etmektedir."

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), çevreyi etkileyen suçların ekonomi, güvenlik, çevre ve insan sağlığı üzerinde geniş kapsamlı etkileri olan, biyolojik çeşitlilik kaybına ve iklim değişikliğine katkıda bulunan ciddi organize suçlar olduğunu belirtmektedir (UNODC, 2021: 1). Çevre suçlarının mevcut etkisi öylesine büyüktür ki, 6. Kara Para Aklama Direktifi ilk kez bu tür suçları suç faaliyeti kapsamında bir öncül suç olarak açıkça tanımlamıştır. Basel AML Endeksi, kara para aklama ve terörün finansmanı riski göstergelerine çevre suçlarını da eklemiştir (BASEL AML, 2022). Bu kısım ilgilili detaylı bilgi yasal normlar başlığında incelenecektir.

Çevre suçları ile ilgili öne çıkan durumlar ve etkileri şu şekilde sıralanabilir (ACAMS, 2021: 7):

- Çevre suçları yükselen bir risktir.
- Sınıraşan suç örgütleriyle olan yakınlaşma, bu tipolojiyi birçok ülke için en önemli öncelik haline getirmektedir.
- Finans sektöründe yeşil suçlar konusundaki farkındalığın düşük olması eğitim ihtiyacının altını çizmektedir.

- Çok az sayıda finans kuruluşu yeşil suçlarla bağlantılı mali akışları tespit etmeyi ve caydırmayı amaçlayan iç kontrollere sahiptir.
- Kamu sektörü ve sivil toplum kuruluşlarının katılımını sağlamak için kolektif bir tepkinin harekete geçirilmesine ihtiyaç vardır.

2. Kara Para Aklama Kavramı ve Çevre Suçlarında Kara Para Aklama Suçuyla Uluslararası Mücadele

2.1. Kara Para Aklama

Kara para aklama (Money laundering) terimi ilk olarak 20. yüzyılın başında ünlü suç örgütü lideri Al Capone'un ABD'de mafya faaliyetlerinden elde ettiği gelirleri, sahip olduğu çok sayıdaki çamaşırhaneler zinciri vasıtasıyla elde edilmiş gibi göstererek kazancını meşrulaştırmaya çalışması ile ortaya çıkmıştır. (Miynat ve Duramaz, 2012: 99). 1920'li yıllarda içki kullanımının yasak olduğu dönemde, gangsterler tarafından içki kaçakçılığı ve diğer yasa dışı yollarla elde edilen büyük miktarda nakit, kara para olarak kabul edilmiştir (Lorizzo, 2003: 33). Kara para aklama terimi ilk kez ABD'de, 1973 yılında "Watergate" skandalına ilişkin raporlarda yer bulmuştur (Genovese, 1999: 23). Bu kavram, 1980'li yılların ortalarında ABD, Birleşik Krallık ve Avustralya'da uyuşturucu ile ilgili suçlardan elde edilen gelirlerin yasa dışı olarak kabul edilmesiyle birlikte daha belirgin hale gelmiştir (Unger, 2013: 660).

Literatüre bakıldığında birçok kara para aklama tanımı yapıldığı görülmektedir. Kara para aklama, BM Viyana 1988 Sözleşmesi 3. maddesinin 1. fıkrasında "*herhangi bir suçtan/ suçlardan elde edildiğini bilerek, mülkün yasa dışı kökenini gizlemek veya gizlemek veya bu tür suçlara karışan herhangi bir kişinin eylemlerinin yasal sonuçlarından kaçmasına yardımcı olmak amacıyla mülkün dönüştürülmesi veya aktarılması*" (UNODC, 1988: 4) şeklinde tanımlanmaktadır. Bir başka tanımda ise; "*Suçtan kaynaklanan gelirlere, yasa dışı yollardan elde edilen fonlara, finansal sistem içinde bir süreçten geçirilmek suretiyle meşruluk kazandırılması*" dır (Ergül, 1998: 1). Farklı bir tanımda ise "*Likit varlığın yasadışı kaynağını veya potansiyel getirisini, tüketim, tasarruf ve yatırım için cari gelir haline dönüştürme amaçlı otonom ekonomik suç faaliyeti*" (Masciandaro, 2007: 2) olarak tanımlanmaktadır. "*Kara paranın aklanması eylemi; suç işlenmesi yoluyla elde edilen menfaat ve maddi değerlerin gayrimeşru kaynaklarını ve elde edilmişlerini gizlemek, yasal yollarla kazanıldıkları izlenimini vermek amacıyla çeşitli yöntemler kullanılarak finansal sistemin içine katılması faaliyeti*" (Gökbunar, 2010: 118) şeklinde yer almaktadır. Bir başka tanımda ise yasadışı yollardan elde edilen paranın kimliğini, kaynağını ve/veya varış yerini gizlemek amacıyla finansal işlemlerde bulunulması ve bu yolla suç gelirlerinin meşru bir kaynağa sahipmiş gibi görünen varlıklara dönüştürülmesi uygulaması olarak kabul edilmektedir (Joshi, Vyas, ve Joshi, 2012: 120). Kumar'a, (2012) göre en basit ifadeyle kara para aklama,, basitçe kara paranın beyaz paraya dönüştürülmesidir. Daha geniş bir ifade ile kara para aklama, Viyana Sözleşmesi ve Palermo Sözleşmesi'nin kara para aklamaya ilişkin hükümlerine göre, üç farklı, alternatif eylemi kapsayabilmektedir (IMF, 2023):

- Söz konusu malın suç geliri olduğu bilinerek dönüştürülmesi veya devredilmesi
- Söz konusu malın suç geliri olduğu bilinerek malın gerçek niteliğinin, kaynağının, yerinin, tasarrufunun, hareketinin veya mülkiyetinin veya mala ilişkin hakların gizlenmesi veya gizlenmesi ve
- Söz konusu malın alındığı sırada suç geliri olduğunun bilinerek malın alınması, bulundurulması veya kullanılmasıdır.

Suçlular, kara para aklama yoluyla suç faaliyetinden elde edilen parasal gelirleri, görünürde yasal bir kaynağı olan fonlara dönüştürmektedir. Kara para aklama veya aklama suçuna, literatüre bakıldığında "*suç geliri (proceeds of crime)*", "*kirli para (dirty money)*", "*kara para (black money)*" ve "*suç parası (criminal fund)*" terimlerinin de sıklıkla kullanıldığı anlaşılmaktadır (Alldirdge, 2001: 279; Aydın ve Yılmaz, 2014: 450; Dülger, 2011: 45; Aykın, 2017). Kara para aklama, aklan fonların yasal mali sisteme entegre edilmesi için tipik olarak üç aşamadan oluşan süreci takip etmektedir. Bunlar sırasıyla; Yerleştirme (Placement), Katmanlama (Layering) ve Entegrasyon (Integration) aşamalarıdır (Mulig ve Smith 2004: 2). Aklayıcılar, birçok kara para aklama yöntemi kullanarak mali suçtan elde edilen paraları legalleştirme yollarına başvurmaktadır. Kara para aklamadaki aşamalar makinede kirli bir çamaşırın yıkanmasına benzetilerek aşağıdaki gibi ifade edilmektedir (MASAK, 2018):

- "*İlk aşama çamaşırların makineye atılması – [yerleştirme (placement)]*
- "*İkinci aşama çamaşırların makinede yıkanması – [katmanlama (layering)]*
- "*Son aşamada ise temizlenmiş olarak makineden çıkarılması – [entegrasyon (integration)]*"

2.2. Mücadele Eden Kuruluşlar ve Yasal Normlar

Kara para aklama suçu ile mücadelede çalışmanın kapsamı bakımından kara para aklamada çevre suçlarına yönelik girişim ve tavsiyesi olan kurumlar ve normlar incelenmektedir. Bu sebeple çalışmada FATF, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Interpol ve Europol'ün çevre suçları ile kara para aklamadaki rollerine yer verilmektedir.

FATF, kara para aklama ve terörün finansmanı ile mücadele (AML/CFT) için küresel standart belirleme organıdır. FATF'nin çevre suçlarına odaklanması, "*BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC)*", "*BM Çevre Programı (UNEP)*" ve "*Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CITES)*" gibi uluslararası

kuruluşların başkanlarını, çevre suçlarını destekleyen kara para ile mücadelede ortaklıkların nasıl geliştirilebileceğini görüşmek üzere ilk kez FATF ile bir araya getirmiştir (FATF, 2024).

FATF, içerdiği önemli suç kazançları ve diğer ciddi suçlarla olan yakınlığı nedeniyle yasa dışı ağaç kesme, yasa dışı arazi temizleme, yasa dışı madencilik ve atık kaçakçılığı gibi belirli çevre suçlarından kaynaklanan kara para aklamaya odaklanmaktadır. Bu çerçevede FATF Standartları ülkelerin şunları yapmasını istemektedir (FATF, 2021: 8):

- Bir dizi çevresel suç için kara para aklamayı suç saymak. (FATF Tavsiye 3)
- Suç alanları genelinde kara para aklama ve terörün finansmanı risklerini belirlemek ve değerlendirmek ve bu riskleri azaltmak için adımlar atmak. (FATF Tavsiye 1)
- Özel sektörün kara para/ terörün finansmanı (ML/TF) risklerinin farkında olmasını ve şüpheli finansal işlemleri bildirmek gibi önleyici tedbirler almasını sağlamak. Bu çalışma için özellikle önemli olan bu yükümlülükler, diğerlerinin yanı sıra bankaları, değerli metal ve taş satıcılarını, avukatları ve finansal işlemleri gerçekleştirirken güven ve şirket hizmet sağlayıcılarını da kapsamaktadır. (FATF Tavsiyeleri 9 - 23)
- Kolluk kuvvetleri açısından bakıldığında, ülkeler suç alanlarındaki suç varlıklarını araştırmak, izlemek ve el koymak için yeterli yetkiye sahip olmalıdır. (FATF Tavsiyeleri 29-31)

Ayrıca FATF, ülkelerin, kendi ülkelerinin doğal kaynaklara olan bağımlılığına veya bu kaynakların mevcudiyetine dayanarak çevre suçları tehdidini veya yaygınlığını göz ardı etmemelerini tavsiye etmektedir. AML/CTF düzenleme yetkisi veya sorumluluğu olanların çevre suçlarını tespit etmek, raporlamak, durdurmak için gerekli araçlara, eğitime sahip olmalarını sağlamak ve kamu-özel sektör ortaklığının teşvik edilmesini önermektedir.

UNODC, yaklaşık yirmi yıldır dünyanın uyuşturucu, organize suç, yolsuzluk ve terörizme karşı daha güvenli hale gelmesine yardım eden kuruluştur. UNODC Sınır Yönetimi Şubesi Çevre Ekibi, Üye Devletlere yaban hayatı ve orman suçları, balıkçılık sektöründeki suçlar, yasa dışı madencilik ve değerli metal ve atık kaçakçılığı gibi çevreyi etkileyen suçları önleme ve bunlara müdahale etme konusunda yardımcı olmaktadır. Çevreyi etkileyen suçlar, biyolojik çeşitlilik kaybına ve iklim değişikliğine katkıda bulunarak, ekonomi, güvenlik, çevre ve insan sağlığı üzerinde geniş kapsamlı olumsuz etkiler yaratan ciddi organize suçlar kategorisindedir. UNODC "*Çevreyi Etkileyen Suçlara İlişkin Küresel Program*" kapsamında çevre suçları uluslararası alanda mücadele eden BM kuruluşu olarak faaliyet göstermektedir (UNODC, 2021: 2-5).

Birleşmiş Milletler Çevre Meclisi (UNEA), 193 Üye Devletin evrensel üyeliğiyle, çevreyle ilgili konularda dünyanın en üst düzey karar alma organıdır. Küresel çevre gündemini belirler, kapsamlı politika rehberliği sağlamak ve ortaya çıkan çevresel zorlukları ele almak için politika yanıtlarını tanımlamaktadır. Politika incelemesi, diyalog ve deneyim alışverişi yapmakta, BM Çevre Programı'nın (UNEP) gelecekteki yönüne ilişkin stratejik rehberliği belirlemekte ve çevresel hedeflere ulaşmak ve kaynak seferberliği için ortaklıkları teşvik etmektedir (UNEP, 2024).

Çevre suçları ile ilgili mücadelede Avrupa Birliği (AB) Parlamentosu ve Konseyi'nin girişimleri de bulunmaktadır. Ceza hukuku yoluyla kara paranın aklanmasıyla mücadeleye ilişkin 23 Ekim 2018 tarihli ve (AB) 2018/1673 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi'nin 2. maddesinin 1. fıkrasının I bendinde çevre suçlarını ilk kez öncül kara para aklama suçu olarak kabul etmiştir. Bu düzenleme ile çevre suçlarının kara para aklama faaliyetlerinde yasal olarak yer alması sağlanmıştır. Direktif'in 5. maddesinin 2. fıkrasında "*madde 3(1) ve (5)'te sözü edilen suçların en az dört yıl hapis cezası ile cezalandırılmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alırlar*" ifadesi ile taraf olan devletler için ceza sınırını belirlemiştir. Tüzel kişiler içinde ayrıca düzenlemeler getirilmiştir. "*Üye Devletler, 7. madde uyarınca sorumlu tutulan tüzel kişinin, cezai veya cezai olmayan para cezaları ve aşağıdakiler gibi diğer yaptırımları içerebilecek etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırımlarla cezalandırılabilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri alır:*

- (A) Kamusal yardım veya yardımlardan yararlanma hakkının elinden alınması
- (B) İhale usulleri, hibeler ve imtiyazlar dâhil olmak üzere kamu fonlarına erişimden geçici veya kalıcı olarak men edilme
- (C) Ticari faaliyetlerin yürütülmesinden geçici veya sürekli olarak men edilme
- (D) Yargısal denetim altına alınması
- (E) Yargısal tasfiye emri
- (F) Suçun işlenmesinde kullanılan işyerlerinin geçici veya sürekli olarak kapatılması" (AB, 2018/1673).

Avrupa Birliği'nin 6. Kara Para Aklama Direktifi (2020), kara para aklama amacıyla "*suç faaliyeti*" tanımında çevre suçunu bir öncül suç olarak tanımlamıştır. Bu, çevre suçlarından elde edilen para veya mal gibi herhangi bir faydanın suç gelirlerini temsil edebileceğini göstermektedir (Saunders, 2023: 1). Böylelikle AML direktifinde de çevre suçlarının kara para aklama için bir araç haline geldiği ve mücadele edilmesi için kara para aklama kapsamında değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Bu gelişmeler ışığında Basel AML Endeks metodolojisine narkotik ve insan kaçakçılığı ile ilgili mevcut

göstergelerin yanı sıra bir çevre suçu göstergesi de dâhil edilmiştir. Çünkü AML/CFT mali suçlarla mücadele etmenin yanı sıra insanları ve çevreyi korumakla da ilgilenmektedir (Basel Institute on Governance, 2022: 18).

Sınıraşan özelliği bulunan çevre suçlarının önlenmesi için uluslararası iş birliği önem arz etmektedir. Yukarıda bahsedilen kurumlar dışında da çevre suçları ile mücadele eden ve yasa dışı ticaretini engellemek için uluslararası alanda mücadelesini sürdüren polis kuruluşları bulunmaktadır. Dünya çapında Interpol ve AB sınırları içerisinde Europol çevre suçlarının önlenmesi ve suçun işlenmesi halinde failerin yakalanması için çaba ve mücadele göstermektedir. Interpol bünyesinde bulunan Çevresel Güvenlik Birimi (Environmental Security Unit-ESU) çevre suçları ile mücadele etmektedir.

Devletlerin uluslararası hukuka aykırı eylemlerinden doğan uluslararası sorumluluğunu düzenleyen en kapsamlı çalışma, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 12 Aralık 2001 tarihinde A/RES/56/83 sayılı kararıyla kabul edilen "*Devletin Uluslararası Haksız Fiilden Kaynaklanan Uluslararası Sorumluluğuna İlişkin Taslak Maddeler 2001 Nihai Metni*" dir (International Law Commission, 2001). Bununla birlikte, çevrenin korunması konusunda hukuki sorumluluk kurallarını düzenleyen birçok uluslararası sözleşme de mevcuttur. Bu sözleşmeler arasında, özellikle "*Çevre İçin Tehlikeli Faaliyetlerden Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk Sözleşmesi*" (Lugano Sözleşmesi), kamu otoriteleri tarafından yürütülen faaliyetleri kapsayan ve tehlikeli faaliyetlerden kaynaklanan zararlar için kusursuz sorumluluk ilkesini getirmesi nedeniyle özel bir öneme sahiptir (Alica, 2009: 353). Sözleşme kapsamında 2. maddenin 9. fıkrasında tazmin edilmesi gereken zararlar, ölüm ve yaralanmadan doğan kişisel zararlar ve malvarlığına ilişkin zararlar ile çevrenin bozulmasından kaynaklanan kayıp ve hasarları, ayrıca bu zararın giderilmesi amacıyla yapılan masrafları da içermektedir. Ayrıca, sözleşmenin 2. maddenin 8. fıkrasında çevresel zararın giderilmesi amacıyla eski hale getirilmesine yönelik tedbirler de düzenlenmiştir (Lugano Sözleşmesi, 1993).

Lugano Sözleşmesinin yanı sıra pek çok uluslararası sözleşme çevresel zararın tazminine ilişkin hukuki sorumluluk kurallarını içermektedir. Bunlar arasında (Alica, 2009: 355-356).

- "*Denizlerin Gemiler Tarafından Kirlenmesinin Önlenmesine Ait Uluslararası Sözleşme*
- *1992 tarihli Petrol Kirliliği Zararı İçin Hukuki Sorumluluk Sözleşmesi*
- *1992 tarihli Petrol Kirliliği Zararının Giderilmesine İlişkin Uluslar Arası Fon Kurulmasına İlişkin Sözleşme ve Protokolü*
- *Yakıt ve Yakıt Tankından Kaynaklanan Petrol Kirliliği Zararı Hakkında Hukuki Sorumluluk Sözleşmesi*
- *1977 tarihli Deniz Altındaki Maden Kaynaklarının Araştırılması ve İşletilmesinden Kaynaklanan Petrol Kirliliği Zararı İçin Hukuki Sorumluluk Sözleşmesi*
- *Denizde Tehlikeli ve Zararlı Maddelerin Nakliyesine İlişkin Sorumluluk ve Tazminat Hakkında Sözleşme Karayolu, Demiryolu ve İç Sularda Deniz Araçları ile Tehlikeli Ürünlerin Nakliyesi Sırasında Oluşan Zarar Hakkında Hukuki Sorumluluk Sözleşmesi"*

sayılabilmektedir.

Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 11 Nisan 2024 tarihli ve 2024/1203 sayılı, Ceza Hukuku Yoluyla Çevrenin Korunmasına İlişkin ve 2008/99/EC Ve 2009/123/EC Sayılı Direktiflerin yerini alan bu Direktif ile en güncel düzenleme hayata geçirilmiştir. Direktifin 5. maddesinin. 2. fıkrasında gerçek kişilere yönelik olarak cezalar düzenlenmiştir (European Parliament, 2024/1203):

- (A) Madde 3(2), (a) ila (d) noktaları ve (f), (j), (k), (l) ve (r) noktaları kapsamındaki suçlar, herhangi bir kişinin ölümüne neden olmaları halinde en az 10 yıllık azami hapis cezası ile cezalandırılır;
- (B) Madde 3(3) kapsamındaki suçlar en az 8 yıl hapis cezası ile cezalandırılır;
- (C) Madde 3(4) kapsamındaki suçlar, söz konusu paragrafın Madde 3(2), (a) ila (d) noktaları ve (f), (j), (k) ve (l) noktalarına atıfta bulunduğu durumlarda, herhangi bir kişinin ölümüne neden olmaları halinde en az 5 yıllık azami hapis cezası ile cezalandırılır;
- (D) Madde 3(2), (a) ila (l) noktaları ve (p), (s) ve (t) noktaları kapsamındaki suçlar, en az beş yıl hapis cezası ile cezalandırılır;
- (E) Madde 3(2), (m), (n), (o), (q) ve (r) bentlerinde yer alan suçlar, en az üç yıl hapis cezası ile cezalandırılır.

Aynı direktifin 7. maddesinin 3. fıkrasında tüzel kişilere yönelik cezalar düzenlenmiştir (European Parliament, 2024/1203):

- (A) Madde 3(2), (a) ila (l) noktaları ve (p), (s) ve (t) noktaları kapsamındaki suçlar için:
  - (i) Tüzel kişinin, suçun işlendiği yılı veya para cezasının verilmesine karar verildiği yılı izleyen iş yılında dünya çapındaki toplam cirosunun % 5'i veya
  - (ii) 40.000.000 Avro'ya tekabül eden bir miktar;
- (B) Madde 3(2), (m), (n), (o), (q) ve (r) noktaları kapsamındaki suçlar için:

- (i) Tüzel kişinin suçun işlendiği yılı veya para cezasının verilmesine karar verildiği yılı izleyen iş yılındaki toplam dünya cirosunun % 3'ü veya
- (ii) 24.000.000 Avro'ya tekabül eden bir miktar.

Sözleşmelerde çevrenin korunmasına yönelik hükümlerin yeterince açık ifadelerle düzenlenmemesi ve belirtilen koşulların tespiti açısından sınırların net bir şekilde çizilememesi, uluslararası hukuk sorumluluğunun doğup doğmadığı hususunu pek çok durumda yalnızca tartışma düzeyinde bırakmaktadır (Güneş, 2021: 343). Bir başka durum ise bir uluslararası sözleşmede ilgili hükümlerin bulunması durumunda bile, bu sözleşmeye taraf olmayan devletler açısından, sözleşme hükümlerine aykırı davranıldığı iddiası ile uluslararası sorumluluk taşımayacaktır. Bu nedenle, çevresel zarara yol açabilecek faaliyetlerle ilgili olarak gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, bu faaliyetlerin kapsam ve sınırlarının net bir şekilde belirlenmesi, gerçekleştirilen tüm faaliyetlerin gözlem ve denetim altında tutulması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, uluslararası sözleşmelerdeki çevrenin korunmasına yönelik hükümlerin ulusal hukuk sistemlerine entegre edilmesi gerekmektedir (Konuk Sommer, 2020: 390). Çevre suçlarının dünyadaki dördüncü büyük suç faaliyeti olduğu düşünüldüğünde kara para aklama, uyuşturucu, silah ve insan kaçakçılığının yanında organize suçların ana gelir kaynaklarından birini oluşturmaktadır. 2024/1203 sayılı düzenleme ile çevre suçları üzerinden herhangi bir organize suç işlenmesinin önüne geçecek düzenleme yapılmıştır.

3. Çevre Suçları İle Kara Para Aklama Faaliyeti

3.1. Suçun İşlenişi

Çevre suçlarının "*düşük risk, yüksek ödül*" niteliği, suçlular için kazançlı ve güvenli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Bu kısmen, küresel olarak her zaman tutarlı olmayan ve bu suçların mali yönlerini ve ML risklerini tam olarak ele almayan düzenleyici ve yasal ortamdan kaynaklanmaktadır (FATF, 2021: 3). Tüm çevre suçu şebekeleri, özellikle yasal iş yapılarının perde arkasında faaliyet gösterirken, yüksek düzeyde karmaşıklık ve uzmanlık sergilemektedir. Ayrıca suçlular aynı anda başka suç faaliyetlerine karışmakta ya da başka suçlularla işbirliği yapmaktadır. İşbirliği genellikle beceri ve uzmanlığın paylaşılması ve özellikle operasyonel maliyetleri azaltmak için kaçakçılık rotaları, ulaşım araçları, yolsuzluk, kara para aklama veya belge sahtekârlığı gibi diğer suç altyapılarının ortak kullanımı anlamına gelmektedir (EUROPOL, 2021: 10).

Çevre suçlarından kaynaklanan mali akışların ölçeğine ilişkin tahminler önemli ölçüde değişmektedir, ancak kanıtlar, gelirlerin tüm bölgeleri etkileyen yıllık yüz milyarlarca dolara karşılık geldiğini göstermektedir. Atık kaçakçılığı haricinde, çevre suçları genellikle kaynak zengini gelişmekte olan ve orta gelirli ülkelerde meydana gelmekte, gelirler ise daha büyük, gelişmiş ekonomilerden kaynaklanmaktadır. Bazı suçlular bir veya daha fazla çevre suçunda uzmanlaşmakta, ürünleri taşımak ve finansal akışları kolaylaştırmak için uzmanlaşmış ağlara güvenmektedir. Bu ağlar karmaşıklık açısından farklılık oluşturabilir ve nakit kuryelerden fonları taşımak için paravan şirket ağlarına kadar çeşitlilik gösterebilmektedir. Bununla birlikte, çevre suçları, çeşitli suç faaliyetlerinde bulunan daha geniş bir suç girişiminin bir parçasını da oluşturabilmektedir. Bu tür gruplar, insan kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı, yolsuzluk ve vergi kaçakçılığı gibi diğer suçların yanı sıra çevre suçlarına da karışabilmektedir. Bu durumlarda, çevre suçları tarafından üretilen mali akışlar daha büyük suç ağına uyum sağlaması beklenmektedir (FATF, 2021: 11).

Atık suçları, belge sahtekârlığı, yolsuzluk, gasp, kamu zimmetine para geçirme ve kara para aklama gibi diğer destekleyici suçlarla güçlü bir şekilde bağlantılıdır (EUROPOL, 2022: 14). Yaban hayatı kaçakçılığı tipik olarak yolsuzluk, belge sahtekârlığı, kara para aklama ve vergi kaçakçılığı gibi diğer suçları da içermektedir (EUROPOL, 2022: 22). Yasa dışı, bildirilmemiş ve düzenlenmemiş balıkçılık ile bağlantılı organize suç faaliyetleri, dolandırıcılık, yolsuzluk, vergi kaçakçılığı, kara para aklama, insan sömürüsü ve işgücü suçlarını içeren tüm balıkçılık sektöründe meydana gelmektedir (EUROPOL, 2022: 32). Özellikle kaçak hayvan avcılığı ve kaçakçılıkla ilgili kaynaklar, düşük düzenlemelere sahip ülkelerde yoğunlaşmakta ve önemli kârlar elde edilmektedir; dolayısıyla çevre dolandırıcılığı, kara para aklama suçunun başlıca dayanaklarından biri haline dönüşmektedir (ICAEW, 2021).

Çevre suçu yoluyla kara para aklama için firmaların hem coğrafi olarak hem de sektör nedeniyle çevreye duyarlı bölgelerde müşterileri varsa, müşteri durum tespitinin bir parçası olarak çevre suçu riskini göz önünde bulundurması gerekmektedir (ICAEW, 2021). Finansal kuruluşlar, sadece bu suçları engellemek için değil, aynı zamanda cezalara veya itibar kaybına yol açabilecek yasa dışı faaliyetlerin farkında olmayan katılımcıları olmaktan kaçınmak için çevre suçlarıyla ilişkili önemli durumların farkında olmalıdır. Uyum görevlileri aşağıda yer alan kara para aklama risk göstergelerine dikkat etmelidir (Gorny, 2022):

- Müşteriler tarafından sunulan eksik veya kayıp gümrük/nakliye belgeleri,
- CITES ve diğer yaban hayatı kuruluşları tarafından koruma altına alınmış olabilecek bitki/hayvanların ticareti,

- Paravan şirketler, şeffaf olmayan intifa hakkı sahipleri, vergi cennetleri veya çevre suçluları için aracı veya paravan görevi görebilecek karmaşık kurumsal yapılar,
- Tutarsız faaliyetler, özellikle de müşterinin işletmesi tarafından gerçekleştirilen işlemlerin sayısındaki değişkenlik,
- Özellikle yüksek riskli yargı bölgelerinde maden çıkarma işlerini finanse etmek için yapılan ticari işlemler,
- Gümrük ve nakliye belgelerinde, banka kredilerinde veya akreditiflerde yanlış veya şüpheli beyanlar,
- Müşterilerin belirtilen işi çevre malzemeleri ihraç etmektir, ancak değer veya hacim bölgede tipik olarak mevcut olanın üzerinde olması ve
- Çok sayıda nakit çekme ve nakit yatırma, özellikle de büyük kupürlü banknot taleplerine dikkat edilmelidir.

Suçlular işlerini meşrulaştırmayı, elde ettikleri kara paraları aklamayı, yasal kazanç gibi göstermeyi ve bu süreci zorlaştırarak fark edilmelerini engellemeyi bilmektedirler. Bir kereste işletmesi belirli bir yasal alanı alabilir ve ardından satın aldığı yerden daha fazla ağaç keserek yasalmış gibi gösterebilmektedir. Suçlular burada nakliye işleri için bir paravan şirket kurabilmekte ve paravan şirketler kara parayı yasallaştırmaya çalışmaktadır (Sanction Scanner, 2023).

Aşağıda yer alan göstergeler çevre suçlarının en iyi şekilde anlaşılması, faaliyette bulunan firmaların bu riske maruz kalma durumunu izlemesine yardımcı olmaktadır (ICAEW, 2021).

- **Kurumsal Aldatma:** Çevre suçluları yasa dışı malların sevkiyatını gerçekleştirmek için paravan şirketler kurabilmektedir. Paravan şirketler belirsiz intifa hakkına, aşırı karmaşık altyapılara veya vergi cennetlerine sahip olabilmektedir.
- **İşlem Kalıpları:** Çevre suçluları düzensiz veya tutarsız işlem kalıplarına girebilmektedir, belirtilen işlerinin ölçeğine uymayan miktarlarda işlem yapabilmekte veya yüksek riskli ülkelerle ve çevre suçu sıcak noktalarıyla işlem gerçekleştirebilmektedir.
- **Nakit İşlemler:** Çevre suçluları nakit para ile işlem yaparak daha fazla gizlilik içinde faaliyet gösterebilmektedirler. Firmalar yüksek sıklıkta nakit işlemlere veya yüksek değerlerde banknot taleplerine karşı dikkatli olmalıdır.
- **İthalat/İhracat Hareket Belgeleri:** Suçlular, çevre suçlarının ürünlerini taşıırken belgeleri taklit ederek, tamamlamayı veya manipüle ederek AML kontrollerinden kaçınmaya çalışabilmektedir. Örneğin, asbest için çöp imha lisansları için geçerlidir veya hayvanların hayvan hareket belgelerine ihtiyacı olabilmektedir.
- **Bilinmeyen mallar:** Çevre suçları genellikle egzotik hayvan türlerini veya nadir bulunan maddeleri içermektedir. Finansal kurumların çalışanları bu türler ve maddeler hakkında bilgi sahibi veya bunların ticaretini kısıtlayan yasalardan haberdar bile olmayabilir.

Suçlular genellikle yasal işletmeleri, girişimlerinin gerçek doğasını paravan bir şirketin arkasına saklayarak ya da en az şüphe uyandırmak için yeşil suçları yasal operasyonlarla karıştırarak yasa dışı çabaları için örtü olarak kullanmaktadırlar. Moda endüstrileri, özellikle kürkler ve derilerle ilgili olarak, yaban hayatının yasadışı ticareti için sıklıkla kullanılırken, depolama şirketleri koruma altındaki her türlü hayvan ve bitkinin yasadışı stoku için paravan işletmeler olabilmektedir (Stefano, 2020). Ayrıca suçlular yasa dışı ağaç kesimi, madencilik ve atık kaçakçılığından elde ettikleri kârları paravan şirketler kullanarak normal şirket hesaplarına aktarmaktadır. Bu paravan şirketler sıklıkla çevre sektöründe çok az bireysel kâr marjı olan çok sayıda işleme katılmaktadır. Bu tür paravan şirketler, belirgin özellikleri olan basit planlardan büyük yasal faaliyetlere sahip sofistike işletmelere kadar çeşitlilik göstermekte, yasal ve yasa dışı faaliyetler arasında ayırım yapmayı uygulama ve iş sektörü için zorlaştırmaktadır. Sınırlar üzerinden para transferini gizlemek için ticarete dayalı dolandırıcılığın kullanılması, tüm çevre suçlarında ortak olan bir başka özelliktir; bu, özellikle malların ihracatı ve ithalatı ile ilgili evraklarda tahrifat yapılmasını ve paranın sınırlar üzerinden hareketini gizlemek için faturalar ve ticaret işlemleri uydurulmasını içermektedir. Bu durum özellikle tehlikeli çöplerin veya koruma altındaki kerestelerin gerçek önemlerini gizlemek için yanlış etiketlenmesi gibi çevre suçları için geçerli olabilmektedir. Taşınan malları eksik ya da fazla beyan etme eğilimi ve hileli spesifikasyonların kullanılması, ticaret dolandırıcılığı ve Ticarete Dayalı Kara Para Aklama (Trade Based Money Laundering-TBML) faaliyetlerinin ortak unsurlarıdır (FCA, 2023).

Çevre suçları üzerinden kara para aklama örneklerine bakılacak olursa; FACT Koalisyonu ABD'nin Çevre Suçlarını Artırmadaki Rolünü Analiz Eden Raporu'nda Peru ve Kolombiya'dan çevre suçlarından kaynaklanan yasa dışı mali akışların ABD'ye nasıl ulaştığını gösteren bir dizi vaka çalışmasına dikkat çekmektedir. Bu örneklerden ilki Kolombiya'nın en büyük ikinci altın ihracat şirketini ilgilendirmektedir. Şirketin 1 milyar dolardan fazla parayı aklamak ve Kolombiya'da yasa dışı olarak çıkarılan altının kaynağını gizlemek için anonim şirketler zinciri kullandığı iddia edilmektedir. Altın neredeyse sadece Miami'deki iki ABD rafinerisine ihraç edilmektedir. Görünüşe göre bu rafineriler altının kaynağına

ilişkin gerekli incelemeleri yapmamıştır. Bir başka örnekte ise Peru eski Devlet Başkanı Alejandro Toledo'nun Odebrecht skandalı kapsamında aldığı yaklaşık 12 milyon dolarlık rüşveti gizlemek ve aklamak için Maryland'de bir ABD gayrimenkulü satın aldığı bildirilmektedir. Brezilyalı firma, Amazon'un ormansızlaşmasına katkıda bulunan okyanuslar arası otoyol gibi projeleri kolaylaştırmak için yüz milyonlarca dolar rüşvet ödediğini kabul etmiştir (FACT, 2023). Bir diğer örnekte ise yasa dışı atık ticareti, vergi dolandırıcılığı ve kara para aklama ile uğraşan küresel bir suç örgütü, İtalya tarafından bir vergi incelemesi sırasında keşfedilerek çöktürülmüştür. Bir metal hurda işletmesi Guardia di Finanza tarafından yapılan bir incelemeye konu olmuş ve bu inceleme atıkların menşei, ilgili evrakları ve bunlarla bağlantılı faturalarda tutarsızlıklar olduğunu ortaya çıkarmıştır. Sahte faturaların toplam tutarı 68 milyon ABD doları olarak tespit edilmiştir. Diğer ülkelerle yapılan ticari işlemlerde sahtecilik yapılarak suç gelirleri yurtdışına aktarılmış daha sonra iade edilmiştir (FCA, 2023).

3.2. Suçla Mücadele

Çevre suçlarıyla ilişkili kara para risklerinin yeterince anlaşılması, bu tür suçlarla mücadele etmek için daha geniş bir strateji geliştirmede önemli bir ilk adımdır. Bu tür suçlardan kaynaklanan aklamaya müdahale çabaları, daha geniş kapsamlı AML/CFT ve çevresel suç stratejilerine entegre edilmelidir. İlgili makamlar için bu, ülkenin çevre suçları tedarik zincirlerindeki rolünün (örneğin mallar veya finansal akışlar için kaynak, transit veya hedef ülke olarak) daha geniş bir şekilde anlaşılması ve ilgili yerel risk faktörlerinin belirlenmesi anlamına gelmektedir (FATF, 2021: 35).

Yetkili makamlar, çevre suçlarından kaynaklanan kara para risklerini değerlendirirken yolsuzluk riskleri, organize suçlar, ticari dolandırıcılık ve TBML ile yakınsamayı göz önünde bulundurmalıdır. Yetkili makamlar, risklerle ilgili tüm bilgi kaynaklarını dikkate aldıklarından emin olmalı ve "yukarıdan aşağıya" bir yaklaşım geliştirmelidir. Ülkenin çevre suçları riski altındaki malların üreticisi veya alıcısı olarak rolünü değerlendirerek başlayabilirler. Belirli veri kaynakları açısından ülkeler aşağıdakilerin değerini vurgulamaktadır (FATF, 2021: 34):

- Suç istatistikleri (suç sayısı, hasar hacmi, mahkûmiyet oranları),
- İthalat/İhracata ilişkin finansal akış verileri (yurtiçi üretim ve ihracatın karşılaştırılması, tüketim verileri ile ihracat verileri),
- Mali istihbarat birimi (FIU) tarafından yapılan analiz ve
- Vergi ve şirket sahipliği bilgileri.

Ülkelerin hali hazırda kara para aklama tehditlerini tespit etmek, engellemek, mali soruşturmaları desteklemek ve suçluları araştırmak amacıyla kurulmuş olan FIU'ları bulunmaktadır. FIU'ların kara para aklamada yeni araç olarak kullanılan çevre suçlarını kapsayacak şekilde aklama suçları içerisinde entegrasyon sağlaması bu suçla mücadelede önem arz etmektedir. Çünkü çevre suçu işlendiğinde birçok mali suç unsuru ile (kara para aklama, yolsuzluk, vergi ve kaçakçılık suçları) ilişki kurulmuş olunmakta ve mali zarara sebebiyet verilmektedir. Bu sebeple çevre suçlarından elde edilecek menfaatlerin önlenmesinde FIU'lara önemli görevler düşmektedir.

Suçlular motivasyonu finansal kazançla sağlamaktadır. Yetkililer, çevre suçlarından elde edilen gelirleri takip ederek ve bunlara el koyarak, suçluların çevre suçlarına katılma teşvikini azaltabilmektedir. Mali soruşturmanın yürütülmesi, yetkililerin kara para aklamaya mücadele yasaları kapsamında sağlanan soruşturma tekniklerini ve yaptırımları (genellikle çevre suçu yasalarından daha caydırıcıdır) kullanmalarına olanak tanımaktadır. Mali soruşturmalar, kara para aklamaya mücadele yasaları kapsamında sağlanan soruşturma teknikleri ve yaptırımlardan yararlanarak çevre suçu soruşturmalarının güçlendirilmesine yardımcı olabilmektedir (FATF, 2021: 5).

Suçla mücadelede yapılması gerekenler ilk olarak, ülkelerin mali suç ve kara para aklamaya mücadele uzmanlığını çevrenin korunması ve iklim değişikliğine ilişkin kamu politikası diyaloguna dâhil etmeleri gerekmektedir. Çoğu ülkede kara paranın aklanmasının önlenmesinden sorumlu kurumlar ile çevrenin korunmasından sorumlu kurumlar arasında çok az koordinasyon bulunmaktadır. Kolluk kuvvetlerinin kara para aklama davalarını etkili bir şekilde kovuşturmak için çevresel uzmanlığa ihtiyaç duyması ve çevrecilerin de çevresel tahribatı azaltmaya yardımcı olmak için kara para aklamayı önleme (AML) araçlarına ihtiyaç duyması nedeniyle bu durumun değişmesi gerekmektedir. İkinci olarak, vaka çalışmaları çevre suçlarına karışan suçluların genellikle yasal ve suç gelirlerini karıştırmak için yasal piyasaları kullanarak karlarını göz önünde akladıklarını göstermektedir. Şirketlerin arkasındaki nihai sahipler hakkındaki bilgi eksikliklerine ve zayıf uluslararası işbirliğine güvenen dolandırıcılar veya vergi suçluları ile aynı AML zayıflıklarını kötüye kullanmaktadırlar. Bu durum, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin AML çerçevelerindeki uzun süredir devam eden boşlukları ele almaları ve AML uzmanlarının anormallikleri tespit etmek için daha geniş bir yelpazedeki kamu ve özel sektör ortaklarıyla işbirliği yapmalarını sağlamaları gerektiğini vurgulamaktadır. Üçüncü olarak, FATF bu konudaki politika ivmesinin sürdürülmesinde büyük bir rol oynayabilir. Bu, 2025'te başlayacak olan kara para aklamaya mücadele kontrollerinin bir sonraki ülke değerlendirme turunun çevre suçlarına yeterli dikkati göstermesini sağlayacaktır. Bu

sayede tüm ülkelerin en azından maruz kaldıkları riskleri anlamak ve yerel kurumlarının birbirleriyle işbirliği yapmasını sağlamak için adımlar atması umulmaktadır. Son olarak, çevre suçlarının ciddiyetle ele alınmasını ve suçluların cezalandırılmasını sağlamada kamuya önemli bir rol düşmektedir. Bu, bu alandaki uzmanlığı güçlendirmek için kamu sektörü çabalarını teşvik etmeyi ve bu tür suçlardan elde edilen cezai kazançları takip etmek ve geri almak için eylemleri içermektedir (Goncalves ve Hart, 2024).

Çevre suçlarından kaynaklı kara para aklama suçunda ülkeler ve özel sektör, bu ticaretten kaynaklanan finansal akışları risk doğrultusunda izleme ve bunlarla mücadele etme çabalarına öncelik vermesi gerekmektedir. Bu nedenle, çevre suçları ticaretinden kaynaklanan mali akışlarla mücadele etmek için ülkeler öncelik olarak şunları yapmalıdır:

- Çevre suçları ticaretinden kaynaklı kara para aklama risklerini belirlemeli,
- Uluslararası düzenlemelerin ve ulusal yasaların mücadelede yer alması sağlanmalı,
- FIU'lara çevre suçları ile ilgili mali durumların izlenmesi ve mali soruşturmalar yürütmesine izin vermesini sağlayıcı görevler tanımlanması,

gerekmektedir. Bunların sağlanması çevre suçu ile kara para aklamada mücadele için tarafımızca gerekli görülmektedir.

4. Türkiye'de Çevre Suçlarının Yasal Görünümü Ve Kara Para Aklamadaki Durumu

4.1. Türkiye'de Çevre Suçları ile İlgili Normlar ve Mücadele Eden Kuruluşlar

Türkiye, çevre suçlarıyla mücadele konusunda çeşitli önlemler almış ve çevre koruma çalışmalarına önem vermektedir. 1982 Anayasası'nın 56. maddesi ile getirilen "*Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir*" şeklindeki hüküm, çevre konusunu anayasal güvence altına alarak hukuksal zeminini oluşturmuştur.

Çevre ile ilgili en kapsayıcı düzenleme 09.08.1983 tarihinde kabul edilen 11.08.1983'de Resmi Gazete'de yayımlanan 2872 sayılı Çevre Kanunu ile gerçekleşmiştir. Kanununun 1. maddesinde amacı, "*Bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin, sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda korunmasını sağlamak*" şeklinde ifade edilmektedir. Aynı kanunda yer alan 2. madde ile çevre kirliliği, "*Çevrede meydana gelen ve canlıların sağlığını, çevresel değerleri ve ekolojik dengeyi bozabilecek her türlü olumsuz etki*" şeklinde tanımlanmaktadır. Bir başka çevre suçuna ilişkin düzenleme de 6831 sayılı Orman Kanunu gösterilebilecektir. 1956 yılında resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren bu kanun günümüze kadar çeşitli revizelere uğrayarak hala yürürlükte bulunmaktadır. Bu düzenlemelerden Türkiye'nin çevrenin kirlenmesi ve bunun neticesinde oluşacak suçlarla ilgili önlemlere yer verdiği anlaşılmaktadır.

Çevre suçlarına yönelik bir diğer kanuni düzenleme ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) 181. ve 182. maddede yer almaktadır. İlgili madde hükümleri şu şekilde sıralanmaktadır:

"Çevrenin kasten kirlenmesi

(1) *İlgili kanunlarla belirlenen teknik usullere aykırı olarak ve çevreye zarar verecek şekilde, atık veya artıkları toprağa, suya veya havaya kasten veren kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*

(2) *Atık veya artıkları izinsiz olarak ülkeye sokan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*

(3) *Atık veya artıkların toprakta, suda veya havada kalıcı özellik göstermesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza iki katı kadar artırılır.*

(4) *Bir ve ikinci fıkralarda tanımlanan fiillerin, insan veya hayvanlar açısından tedavisi zor hastalıkların ortaya çıkmasına, üreme yeteneğinin körelmesine, hayvanların veya bitkilerin doğal özelliklerini değiştirmeye neden olabilecek niteliklere sahip olan atık veya artıklarla ilgili olarak işlenmesi halinde, beş yıldan az olmamak üzere hapis cezasına ve bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.*

(5) *Bu maddenin iki, üç ve dördüncü fıkrasındaki fiillerden dolayı tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur."*

"Çevrenin taksirle kirlenmesi

Madde 182-(1) Çevreye zarar verecek şekilde, atık veya artıkların toprağa, suya veya havaya verilmesine taksirle neden olan kişi, adli para cezası ile cezalandırılır. Bu atık veya artıkların, toprakta, suda veya havada kalıcı etki bırakması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) *İnsan veya hayvanlar açısından tedavisi zor hastalıkların ortaya çıkmasına, üreme yeteneğinin körelmesine, hayvanların veya bitkilerin doğal özelliklerini değiştirmeye neden olabilecek niteliklere sahip olan atık veya*

artıkların toprağa, suya veya havaya taksirle verilmesine neden olan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

Türkiye, çevre suçlarını önlemek ve tespit etmek için mücadele etmektedir. Bu sebeple denetim ve kontrol mekanizmalarını güçlendirmektedir. Bu mücadelede en etkin kurum "Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı" bünyesinde faaliyet gösteren "Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü" dür. Bu müdürlük bünyesinde yer alan birimler, çevre kirliliğine neden olan faaliyetleri denetleyerek çevre suçlarıyla mücadele etmektedir. Ayrıca, yerel yönetimler, çevre suçlarıyla mücadelede aktif rol oynamakta ve denetim faaliyetlerine yönelik paylaşımlar bulunmaktadır.

4.2. Türkiye'de Çevre Suçları Üzerinden Kara Para Aklama ile İlgili Mevcut Durum ve Öneriler

Türkiye'de kara para aklama suçu ile mücadele "Mali Suçları Araştırma Kurulu'nun (MASAK)" görev alanına girmektedir. MASAK, Türkiye Cumhuriyeti'nin mali istihbarat birimi olarak görev yapmakta, kara para aklama suçunu tespit etmek ve engellemek amacıyla faaliyet yürütmektedir. MASAK, 13 Kasım 1996 tarihinde 4208 sayılı "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun" ile kurulmuş olup 17 Şubat 1997'de faaliyete başlamıştır. 11 Ekim 1996 tarihinde 5549 sayılı "Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun" ile kara para aklama suçu ile mücadelede küresel standartların karşılanması amaçlanmıştır. 10 Temmuz 2018 tarihinde yayımlanan 1 sayılı "Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" nin 231. maddesi ile MASAK'ın görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir (MASAK, 2022: 4).

Çalışmanın kapsamı itibarıyla çevre suçları üzerinden kara para aklama faaliyeti konusuna yönelik olarak Türkiye'de gerek doğrudan yasal düzenlemenin yapılmamış olması gerekse konuya ilişkin kurumsal düzenlemenin olmaması çevre suçları üzerinden kara para aklama konusunda ciddi boşluk oluşturmaktadır. Çevre suçları üzerinden elde edilen gelirlerin kara para aklama faaliyetlerine dönüştürülmesi durumunda, yani kanunlar kapsamında suç sayılan fiillerin ortaya çıkması sonucunda soruşturma ve cezai işlem başlatılabilmektedir. Bu nedenle doğrudan çevre suçları değil, bu suçlardan elde edilen gelirin kara para aklama kapsamı içine girmesi durumda MASAK tarafından takip işlemi başlatılabilecektir. Çevre suçlarıyla mücadele etmede etkinlik kaybına neden olan bu durum önüne geçilmesi için zaman kaybedilmeden çevre suçları üzerinden kara para aklama faaliyetine yönelik hukuksal düzenlemeleri yapmalı ve bu alandaki boşlukları gidermelidir. Yapılacak bu düzenlemeler neticesinde MASAK, çevre suçları üzerinden kara para aklama faaliyetlerini tespit etme ve engelleme görevini üstlenmelidir. Böylece çevre suçlarına ilişkin olarak elde edilen gelirlerin kara para aklama işlemlerine dönüştürülmesi durumunda, MASAK bu suçları araştırma ve soruşturma yetkisine sahip olacaktır. Çevre suçları üzerinden kara para aklama ile mücadele etmek için aşağıda yer alan önlemler şu şekilde sıralanabilir:

- Yasal regülasyonlar,
- İşbirliği ve koordinasyon,
- Mali istihbarat,
- Denetim.

Burada yapılması gereken yasal regülasyonların başında çevre suçları ile kara para aklama faaliyetinde bulunan faille mücadele hedefleyenlerin yasal alt yapıyı oluşturması gerekmektedir. Bu hukuksal çerçeve, çevre suçlarına yönelik cezai yaptırımları ve kara para aklamayı engellemeye yönelik önlemleri içermelidir. Bir diğer önlem ise bu suçlarla mücadelede işbirliği ve koordinasyonun sağlanmasıdır. Kurumlar arası iletişimin ve yardımlaşmanın artırılması, örneğin; MASAK, polis, çevre ajansları ve diğer ilgili birimler arasında veri paylaşımı ve işbirliğinin artırılması suçla mücadelede pozitif ivme kazandıracaktır. Mali istihbarat, finansal verileri analiz ederek, mali suçları tespit etmeyi ve bu suçları önlemeyi amaçlayan bir istihbarat faaliyetidir. Bu sebeple çevre suçları üzerinden kara para aklamaya yönelik şüpheli finansal işlemlerin tespit edilmesi açısından mali istihbarat önem arz etmektedir. Bu amaçla bankalar, finansal kuruluşlar ve diğer mali kuruluşlar ile şüpheli işlem bildirimini konusun çevre suçlarını da kapsayacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir. Son olarak ise çevre suçlarına ilişkin denetimlerin güçlendirilmesi ve kara para aklama aracı olarak kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınması önem arz etmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Çevre suçlarının finansal kurumlar üzerinde olumsuz etkilerinin yanı sıra ciddi çevresel etkileri de bulunmakta ve bu olumsuz etkiler insanlık için tehdit oluşturmaktadır. Çevre suçları tehditlerini azaltmak için kamu ve özel sektörde işbirliğinin artırılmasına ve etkin işbirliği yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bunun için büyük şirketler, düzenleyiciler, politikacılar gibi kurumlar bir araya gelerek küresel bir uzlaşma oluşturması gerekmektedir. Çevresel suçlarını ele almaya yönelik önlemler, dünya çapındaki diğer suç türlerine kıyasla yetersiz kaynaklara sahiptir. Çevre suçlarının önlenmesi ve

kovuşturulması, tespit, yasa uygulama ve kovuşturmadaki zorluklar nedeniyle eksik kalmaktadır. Bu sebeple çevre suç faaliyetlerine yönelik para cezaları ve yaptırımlar az ve yetersiz görülmektedir.

Son dönemlerde gelir sağlama odaklı olarak çevre suçları üzerine gidilmekle birlikte, bu suçlarla etkin bir mücadeleden söz etmek mümkün değildir. Çünkü bu suçlara uygulanan para cezaları ve diğer yaptırımlar, kara para aklamaya yönelik yaptırımlara göre oldukça hafif kalmaktadır. Oysa günümüzde çevre suçları, kara para aklamanın yeni ve aynı zamanda küresel bir yöntemi olarak kullanılmaktadır. O nedenle bu suçla karşı yerel mücadele yetersiz kalmakta, etkin bir mücadele için küresel işbirliği zorunlu hale gelmiş bulunmaktadır. Küresel çapta ise başta FATF olmak üzere çevre suçları ile kara para aklama suçunun önlenmesine yönelik girişimler bulunmaktadır. AML direktiflerinde, çevre suçları ile kara para aklama faaliyetine yer verilmesi bu alanda mücadele için önemli bir başlangıç oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra UNODC, Interpol, AB ve Europol çevre suçlarına dikkat çekerek bu suç yoluyla işlenen kara para aklama faaliyetlerinin önlenmesi için mücadele etmektedir.

Çevre suçları ile kara para aklama faaliyetinin önlenmesine yönelik atılması gereken ilk adım ulusüstü kapsamda bu alana ilişkin uluslararası düzenlemeler yapılarak ülkeler arasında etkin bir işbirliği ve koordinasyonun sağlanmasıdır. Zira suçun önlenmesinde yetersiz kalındığında ülke bazında faaliyette bulunan FIU'lar tarafından çevre suçları ile kara para aklama işlemlerine yönelik gerekli mücadelenin de verilmesi gerekmektedir. Bir diğer önemli hususta çevre suçları ile kara para aklama faaliyetlerin önlenmesinde Kamu-Özel iş birliğinin oluşturulması zarurieti bulunmaktadır. Bu işbirliği sayesinde şüpheli işlemlerin ve gerekli verilerin FIU'lar ile paylaşılmasının sağlanması bu suçla mücadelede önem arz etmektedir. Sınıraşan özelliğe sahip olan çevre suçları üzerinden kara para aklama ile mücadelenin küresel uyum ve eylem birliği ile sağlanacağı kanaatini taşımaktayız.

Kaynakça

- Avrupa Birliği (AB), (2018). Directive (EU) 2018/1673 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2018 on combating money laundering by criminal law. [Çevrim-içi: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.284.01.0022.01.ENG], Erişim Tarihi: 30.08.2024.
- ACAMS (2021). Green Crime: Re-Thinking How Financial Crime Strategies Apply To Environmental Crime. [Çevrim-içi: <https://www.acams.org/pt-br/media/document/23436>], Erişim Tarihi: 23.11.2023.
- Aigbedion, I ve Iyayi, S. E. (2007). Environmental Effect of Mineral Exploitation in Nigeria. *International Journal of Physical Sciences*, No. 2 (14 February 2007): 033-38.
- Alacakaptan, U. (1973). Suçun Unsurları, Ajans-Türk Matbaacılık Sanayi, Ankara.
- Alica, S. (2009). Avrupa Birliği'nde Çevresel Sorumluluk Alanında Yaşanan Gelişmeler. (Ed.) Süheyla Alica. Sorumluk ve Tazminat Hukuku Sempozyumu, Ankara, s. 347-376.
- Alldrige, P. (2001). Kara Para Aklama Suçunun Ahlaki Sınırları. *Buffalo Ceza Hukuku İncelemesi* 5(1): 279-319. doi: <https://doi.org/10.1525/nclr.2001.5.1.279>
- Aydın, S. ve Yılmaz, Y. (2014). Yolsuzluk ve Mali Suçlar, Ankara.
- Aykin, H. (2017). Kara Para (Dirty Money-Proceeds Of Crime) Kavramı. [Çevrim-içi: <https://vergidosyasi.com/2017/03/08/kara-para-dirty-money-proceeds-of-crime-kavrami-nedir/>], Erişim Tarihi: 27.08.2024.
- Basel Institute On Governance (2022). Basel AML Index 2022: 11th Public Edition – Ranking Money Laundering And Terrorist Financing Risks Around The World. [Çevrim-içi: https://index.baselgovernance.org/api/uploads/221110_Basel_AML_Index_2022_b705cc0842.pdf], Erişim: 03.11.2023.
- Basel Institute On Governance (2022). Basel AML Index 2022: [Çevrim-içi: <https://baselgovernance.org/blog/environmental-crime-data-added-money-laundering-risk-indicators-basel-aml-index/>], Erişim: 25.08.2024.
- Carrabine E., Cox P., Lee M., PLUMMER K. Ve SOUTH N. (2009). *Criminology: A Sociological Introduction*, Routledge Press, Oxon.
- Dülger, M. V. Suç Gelirlerinin Aklanmasına İlişkin Suçlar ve Yaptırımlar, Ankara 2011.
- Ergül, E. (1998). *Karaparanın Aklanması ve Suçları*, Adalet Yayınevi, Ankara.

- European Commission (2008). Directive 2008/99/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on the protection of the environment through criminal law (Text with EEA relevance). [Çevrim-içi <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/99/oj>], Erişim: 25.08.2024.
- European Commission Press Corner: (2021). Questions and Answers on the revised EU Directive on environmental crime, [Çevrim-içi https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/qanda_21_6745/QANDA_21_6745_EN.pdf], Erişim: 25.08.2024.
- European Parliament. (2022). Environmental crime affecting EU financial interests, the economic recovery and the EU's Green Deal objectives [Çevrim-içi: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/737869/IPOL_STU\(2022\)737869_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/737869/IPOL_STU(2022)737869_EN.pdf)], Erişim Tarihi: 29.08.2024.
- European Parliament. (2024). Directive (EU) 2024/1203 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 on the protection of the environment through criminal law and replacing Directives 2008/99/EC and 2009/123/EC. [Çevrim-içi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1203&qid=1725055353493>], Erişim Tarihi: 31.08.2024.
- EUROPOL (2022). ENVIRONMENTAL CRIME in the age of climate change. [Çevrim-içi: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Environmental_Crime_in_the_Age_of_Climate_Change_threat_assessment_2022.pdf], Erişim Tarihi: 29.08.2024.
- FACT (2023). US Financial Secrecy Fuels Illicit Financial Flows from Environmental Crimes, New Report Finds. [Çevrim-içi: <https://thefactcoalition.org/us-financial-secrecy-fuels-illicit-financial-flows-from-environmental-crimes-new-report-finds/>], Erişim Tarihi: 12.12.2023.
- FATF (2021). Money Laundering from Environmental Crimes. [Çevrim-içi: <https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/moneylaunderingenvironmentalcrime.html>], Erişim Tarihi: 01.11.2023.
- FATF (2024). Environmental Crime. [Çevrim-içi: <https://www.fatf-gafi.org/en/topics/environmental-crime.html>], Erişim Tarihi: 30.08.2024.
- Financial Crime Academy (FCA) (2023). Money Laundering in Environmental Crimes: The Relation of Money Laundering in Environmental Crimes Trade and Examples. [Çevrim-içi: <https://financialcrimeacademy.org/money-laundering-in-environmentalcrimes/#:~:text=Environmental%20crimes%20include%20activities%20such,to%20conceal%20their%20illicit%20gains>], Erişim Tarihi: 10.12.2023.
- Genovese, M. A. (1999). The Watergate Crisis, Greenwood Press Yayınları, Westport.
- Goncalves Marilyne P. ve Hart A. (2024). Following The Money From Environmental Crimes – A Call To Action. [Çevrim-içi: <https://blogs.worldbank.org/en/psd/following-the-money-from-environmental-crimes---a-call-to-action>], Erişim Tarihi: 30.08.2024.
- Gorny, T. J. (2022). Money Laundering and Environmental Crime. [Çevrim-içi: <https://www.sanctions.io/blog/money-laundering-and-environmental-crime>], Erişim Tarihi: 28.11.2023.
- Gökbunar, A. R. (2010). Organize Suçlarla Mücadelede Yeni Silah, Vergi, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara.
- Güneş, A. M. (2021). Çevre Hukuku. Adalet Yayınevi. 4. Baskı. Ankara.
- ICAEW (2021). Environmental crime and links to money laundering. [Çevrim-içi: <https://www.icaew.com/-/media/corporate/files/technical/legal-and-regulatory/money-laundering/environmental-crime.ashx?la=en>] Erişim Tarihi: 04.11.2023.
- IMF (2023). Anti-Money Laundering/Combating the Financing of Terrorism – Topics, [Çevrim-içi: <https://www.imf.org/external/np/leg/amlcft/eng/aml1.htm#moneylaundering>], Erişim Tarihi: 06.11.2023.
- International Law Commission, "Responsibility of States for International Wrongful Acts", UN Doc. A/RES/56/83.
- Joshi, D., Vyas, A., ve Joshi, M. (2012). Money Laundering: An overview. , 1, 55-62. <https://doi.org/10.18034/gdeb.v1i2.199>.
- Konuk Sommer, B. (2020). Çevre ve İnsan Hakları İlişisine Yeni Bir Yaklaşım: Amerikalılar Arası İnsan Hakları Mahkemesi'nin OC-23/17 Sayılı Tavsiye Görüşü. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11(1), s. 384-393.

- Kumar, V. A. (2012). Money Laundering: Concept, Significance and Its Impact. *European Journal of Business and Management*.
- Lamond G. (2007). What is a Crime? *Oxford Journal of Legal Studies*, Vol. 27, No. 4 (2007), pp. 609–632 doi:10.1093/ojls/gqm018
- Lee J. (2000). The Underlying Legal Theory to Support a Well-Defined Human Right to a Healthy Environment as a Principle of Customary International Law”, *Columbia Journal of Environmental Law*, Vol. 25, Iss. 2, s. 283-346.
- Liddick Donald R. (2011). *Crimes Against Nature: Illegal Industries and the Global Environment*, Praeger Press, California.
- Lorizzo, L. (2003). *Al Capone a Biography*, Greenwood Press Yayınları, Westport, USA.
- Lugano Sözleşmesi, (1993). *Convention on Civil Liability for Damage Resulting from Activities Dangerous to the Environment*. [Çevrim-içi: <https://rm.coe.int/168007c079>], Erişim Tarihi: 30.08.2024.
- Lynch, M. (1990). “The Greening of Criminology: A Perspective on the 1990s.” *The Critical Criminologist*, 2: (1–4), 11–12.
- MASAK, (2018). *Aklamanın Aşamaları*. [Çevrim-içi: <https://masak.hmb.gov.tr/aklamanin-asamalari>] Erişim Tarihi: 30.08.2024.
- MASAK, (2022). *Faaliyet Raporu 2021*. [Çevrim-içi: <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2022/03/Faaliyet-Raporu-2021.pdf>], Erişim Tarihi: 30.08.2024.
- Masciandaro, D. (2007). *Economics: The Demand Side*, Masciandaro, D., Takats, E. ve Unger, B. (Yay. Haz.) *Black Finance, The Economics of Money Laundering*, Edward Elgar, içinde (ss.1-26), Cheltenham, UK, Northampton, MA, USA.
- Miyinat, M., ve Duramaz, A. G. S. (2012). Türkiye'de Kara para ile Mücadelede Mali Kurumların Rolü. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 98-115.
- Mulig, E. ve Smith, M. (2004). *Understanding and Preventing Money Laundering*. PSN: Corruption (Topic).
- Nellemann, C. (Editor in Chief); Henriksen, R., Kreilhuber, A., Stewart, D., Kotsoyova, M., Raxter, P., Mrema, E., and Barrat, S. (Eds). (2016). *The Rise of Environmental Crime – A Growing Threat To Natural Resources Peace, Development And Security*.
- Özbek, V. Ö., Kanbur, M. N., Doğan, K., Bacaksız, P., & Tepe, İ. (2015). *Ceza Hukuku Bilgisi, Genel Hükümler*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Özgenç, İ. (2006). *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi, Genel Hükümler*, 3. Baskı, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Hilson G., Hilson C. J. ve Pardie S. (2007). Improving Awareness of Mercury Pollution in Small-Scale Gold Mining Communities: Challenges and Ways Forward in Rural Ghana. *Environmental Research*, 103, no. 2 (February 2007): 275-87.
- Sanction Scanner. (2023). *Green Crime and Anti Money Laundering*. [<https://sanctionscanner.com/blog/green-crime-and-anti-money-laundering-197>], Erişim: 09.04.2023.
- Saunders, A. (2023). *Environmental Crime and Money Laundering – Supply Chain Risk*. [Çevrim-içi: <https://www.linklaters.com/en/insights/blogs/businesscrimelinks/2023/march/environmental-crime-and-money-laundering-supply-chain-risk>], Erişim Tarihi: 13.11.2023.
- Sidanius, C. (2020). *The rise of green crime: The growing threat*. [Çevrim-içi: <https://www.refinitiv.com/perspectives/financial-crime/the-rise-of-green-crime-the-hidden-threat/>], Erişim Tarihi: 15.11.2023.
- Stefano, S. (2020). *Environmental Crimes & Money Laundering*. [Çevrim-içi: <https://pideeco.be/articles/environmental-green-crimes-aml-money-laundering/>], Erişim Tarihi: 11.11.2023.
- Situ Y. ve Emmons D. (2000). *Environmental crime: The criminal justice system's role in protecting the environment*. Sage.
- UNEP--INTERPOL Rapid Response Assessment. (2016). *The Rise of Environmental Crime – A Growing Threat To Natural Resources Peace, Development And Security*. [Çevrim-içi:

<https://www.interpol.int/content/download/5099/file/UNEP-INTERPOL%20Report%20The%20Rise%20of%20Environmental%20Crime.pdf>, Erişim Tarihi: 30.08.2024.

INTERPOL, (2021). World Atlas of Illicit Flows. [Çevrim-içi: <https://www.interpol.int/ar/content/download/14080/file/World%20Atlas%20of%20Illicit%20Flows-1.pdf>], Erişim Tarihi: 27.08.2024.

UNEP, (2024). The United Nations Environment Assembly. [Çevrim-içi: <https://www.unep.org/environmentassembly/>], Erişim Tarihi: 28.08.2024.

Unger, B. (2013). Can Money Laundering Decrease?. Public Finance Review, Volume 41, Issue 5.

UNODC (1988). United Nations C Onvention Against Illicit Traffic In Narcotic Drugs And Psychotropic Substances. [Çevrim-içi: https://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf], Erişim Tarihi: 17.11.2023.

UNODC (2021). Unodc Approach To Crimes That Affect The Environment, [Çevrim-içi: https://www.unodc.org/res/environmentclimate/resources_html/UNODC_Approach_to_Crimes_that_Affect_the_Environment.pdf], Erişim Tarihi: 19.12.2023.

Urbe, R. (2003). Changing Paradigms on Money Laundering, Anti-Money Laundering Unit. [Çevrim-içi: http://www.cicad.oas.org/oid/new/information/observer/observer2_2003/mlparadigms.pf], Erişim Tarihi: 05.12.2023.

Wentworth J. Ve Rabaiotti D. (2017). Environmental Crime. [Çevrim-içi: <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/POST-PN-0547/POST-PN-0547.pdf>], Erişim Tarihi: 29.08.2024.

White, R. D. (2011). Transnational Environmental Crime: Toward an Eco-Global Criminology. London ; New York, NY: Routledge.

2872 sayılı Çevre Kanunu. [Çevrim-içi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2872&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>], Erişim Tarihi: 29.08.2024.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK). [Çevrim-içi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>], Erişim Tarihi: 29.08.2024.

6831 Sayılı Orman Kanunu. [Çevrim-içi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6831&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=3>], Erişim Tarihi: 29.08.2024.

Extended Abstract

Aim and Scope

This study aims to draw attention to money laundering activities carried out through environmental crimes. This study argues that environmental crimes have negative effects on the economy and especially mediate money laundering activities. It also discusses international efforts, organizations and legal regulations on environmental crimes and money laundering. The legal situation regarding environmental crimes and money laundering activities in Turkey is analyzed and recommendations are presented after discussing the current situation.

Methods

In the study, environmental crimes and money laundering crime are evaluated in general and then international organizations and regulations in the fight against money laundering activity through environmental crimes are examined. The crime of environmental crimes and money laundering and the situation in the fight against crime are explained with examples.

Findings

The biggest problem that countries face in combating money laundering is the time required to achieve results. The current global AML approach is too slow to adequately tackle environmental crime. More cooperation between financial institutions and the rest of the AML ecosystem is needed if environmental crime is to be tackled effectively. The inclusion of environmental crime and money laundering in the AML directives is an important start in this area. It is also important for countries to adopt regulations to include environmental crimes in money laundering activities and to criminalize environmental crimes in order to combat money laundering through environmental crimes. In addition, cooperation between countries should be increased and the work of international organizations should be followed. As the subject

matter of this study, the lack of direct legal regulations in Turkey regarding money laundering through environmental crimes and the lack of institutional regulations on the subject constitute a serious gap in the field of environmental crimes. For this reason, in order to combat money laundering through environmental crimes, Turkey should immediately make legal arrangements to ensure that this situation is considered as a crime.

Conclusion

Environmental crime poses serious environmental threats as well as negatively impacting financial institutions. Public and private sector cooperation and global consensus are important to mitigate these threats. However, the measures taken against environmental crimes are insufficient compared to other types of crimes. Revenue-oriented approaches may be ineffective in combating environmental crimes. This is because the penalties imposed on environmental crimes are light compared to money laundering sanctions. Environmental crimes are used as a global method for money laundering. Therefore, global cooperation is important in combating environmental crimes and money laundering. Organizations such as the FATF make efforts to combat environmental crimes and money laundering. Cooperation and coordination between countries should be ensured through international regulations. Public-private cooperation is important in the fight against environmental crime and money laundering. This cooperation facilitates the sharing of suspicious transactions and data with Financial Intelligence Units (FIUs). Combating environmental crime and money laundering should be achieved through global harmonization and unity of action.